

İNANÇ

✧ DENİZLİ HALKEVİ DERGİSİ ✧

CİLT : 4

Birinciteşrin — 1940

SAYI : 44

İmtiyaz Sahibi
HULÜSİ ORAL

Yayın ve Yazı İşleri Müdürü
Tahsin Saygunışık

Yazılar

Yazanlar

ATATÜRK

(Ziya Gökalp)

Halk edebiyatının yeni şiire tesirleri

(Talât Öner)

Bundan sonra

(Tahir Hayrettin Tolga)

Onlar [Şiir]

(Necdet Şenel)

İki roman ve iki devir

(Tahsin Saygunışık)

Kızıma mektup

(Tolga)

Rüya [Şiir]

(Hakkı Sayın)

Denizlide arife

(Bürhan Saraçoğlu)

Sarmak duygusu }

(Tahsin Saygunışık)

Uyku }

İçimdekine mektup

(Talât Öner)

İNANÇ

✧ DENİZLİ HALKEVİ DERGİSİ ✧

CİLT : 4

Birinciteşrin — 1940

SAYI : 44

İmtiyaz Sahibi
HULÜSİ ORAL

Yayın ve Yazı İşleri Müdürü
Tahsin Saygunışık

ATATÜRK

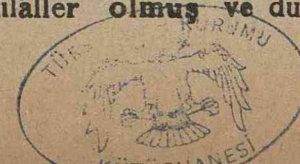
Atatürk: Bu isim tarihe sığmayan büyük bir ölünün, Ölü değil ebedî bir şefin hüviyetidir. Bu muazzam varlığın izahı ciltlere sığmaz fakat biz bunun kısa bir tarihçesinin, tablosunu çizeceğiz.

Mustafa Kemal, Selânikte 18881 de doğdu, kendisi mutavazi bir Türk ailesine mensuptu, Anası Bayan Zübeyde, babası Bay Ali Rızadır. Pek küçük iken babadan öksüz olarak validesinin şefkatli kucağına atılmış onun ve dayısının himayeleri altında büyümüşdür. İptidâî ve Rüşdiye tahsilini Selânikte ikmal etmiştir. Harbiye mektebine dahil olmuş ve Erkanıharbiyeden Yüzbaşı olarak 1904 de neşet etmiştir.

Daha ilk zamanlarda mütehakkim saraya husumet ve nefretini izhar ettiğinden Trablusugarba nef maksadile gönderilmiştir. Ve oradanda Mustafa Kemal mefkûreci faaliyetine devam ederek Selânikde teşekkül eden İslâhat ve teceddüd cemiyetinin başlıca müessislerinden olmuşdu. Bilâhare sarayla mücadele eden ittihad ve terakki cemiyetinin en kıymetli başı bulunmuşdur. Hareket ordusile beraber İstanbula yürümüştü.

Cihan harbinin patlamasını müteakip Çanakkale, Anafartalar grubu kumandanlığını deruhte etmiş ve orada Kaymakam Mustafa Kemal, Türk Kumandanlığını ve zekâ ve iradesini Türk neferinin çelik kol ve tunç yüreğini cihana isbat etmiştir.

Harbi Umumînin muzaffer orduları Çanakkaleyi geçememiş ve bu suretle harp 4 sene sürmüş, şarkta ve garpte bir çok içtimâî ihtilâller olmuş ve düşman donanması ancak



5037939
1940, 44-46

Türkün muvafakatı ile Boğazı geçebilmiştir. Böylece boğazın yegane haris ve muhafızı Türk olduğu bir kerre daha teeyyüt etmiştir.

Nihayet Suriye ve Irak cephesinde Alman generallerinin idareden izharı aczetmesi üzerine yıldırım orduları grubu Kumandanı Mustafa Kemal O cephede düşmanla mücadeleye tutuşmuş ve düşmana silâhların terkedilemeyeceğini saraya ihtar ederek muhalefette bulunmuştur.

Harp talihi müttefik kuvvetlerin aleyhine dönmüş bizzarur Mondros mütarekesi imza edilmiştir. Mütarekenin 7 nci maddesini vatani işgal ve istirmar maksadile düşman ihlâl ederek yer yer anayurdun bazı mühim bölgelerini iğtişâsı bahanesile işgale başlamış ve bir facia olan 16 Mart hadisesi ve bundan daha mühim bir facia olmak üzere müteakiben 15 Mayıs 1919 da bu maksada âlet olan Yunan ordusuna İzmir işgal ettirilmiştir.

Bu fecî manzara önünde Türk milletinin takatı kesilmiş kumandanlar ümitsizliğe düşmüş, saray ve hükûmetin ihaneti arasında Ordu Müfettişi Mustafa Kemal 1919 senesi 19 mayısında üçüncü ordu müfettişi olarak aaray tarafından İstanbuldan uzaklaştırılmak maksadile tayin edilmiştir.

Mustafa Kemal, yaşayan ve yaşamak istiyen milletin bakir ruhuna yaklaşmak, ihanet muhitinden uzaklaşmak ve milletle beraber çalışmak için İstanbuldan ayrıldığı tasmin etmişti.

Bu sırada ümitsiz kalan millet mıntakavî olarak mahallî tedbirlere baş vurmuş, yer yer kendi bölgelerini düşman işgalinden korumak için Trabzon, Erzurum, Trakya, Paşaeli cemiyetleri kurulmuştu.

Başbuğ Mustafa Kemal, büyük ve parçalanmaz bir kütle olan Türk milletini milletçe vazifeye davet etti. Erzurum kongresi toplandı, sonra Sivasta Anadolu ve Rumeliden ibaret bütün vatanın murahhasları bu kurtuluş davetine tahallükle icabet ederek Sivas kongresi toplandı.

O andan itibaren Türk milleti filen istiklâlini ele aldı. Mütereddi saltanat ve onun hükûmetile alâkasını kesti, bu arada büyük başbuğ hain olarak ilân edildi. O da bu denî hükûmetin müşir rütbesini nefretle reddederek millet neferliğine yükseldi. İhanetin ve kara kuvvetinin mümessili olanlar

Başbuğ idamını kararlaştırdılar.

Fakat o her şeyini millete feda etmişti, Sivas kongresi bu kongrede ümitsiz bazı vatanpervêrler İngiliz himayesi Amerikan mandasını düşünürken bir tek baş bilâkaydüşart hâkimiyeti milliyeye müstenit Türk Devleti esasını ortaya attı. İstiklâl sever Türk milleti bu tarihî kitabı derhal kavradı ve onun işaret ettiği bu büyük hakikatı derhal kabul ve ilân etti. Başbuğ bu direktifile Türk tarihinin Bozkurt efsanesinin fevkine yükselmişti. Kongrede Türk vatanının sınırları millî misak ile değişmez surette çizilmiş Türk milletinin bilâ kayduşart hâkimiyeti kabul edilmişti.

Büyük nutkun 9 uncu sahifesinde Başbuğ diyorki, esas Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak istiklâli tamam malikiyetle temin olunabilir. Nekadar zengin ve müreffeh olursa olsun istiklâlden mahrum bir millet beşeriyeti mütemettine müvacehesinde uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye liyakat kasbedemez. Ecnebi bir devletin himaye ve sahabetini kabul etmek insanlık evsafından mahrumiyeti aciz ve meskeneti itraftan başka bir şey değildir. Filhakika bu dereceye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir ecnebi efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez, halbuki Türkün haysiyet ve izzeti nefsi ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür, böyle bir millet ise yaşamaktansa mahvolsun evlâdır, binaenaleyh ya istiklâl, ya ölüm...

İşte büyük bir direktifki en büyük fikir hazinesi, en büyük irade kaynağıdır. Dünyanın kanlı bir savaş içerisine atıldığı bugün de ne mutlu Türk milletine ki hiç tereddüt etmeden ve hiç gözünü kıpmadan istiklâlini müdafaa için en büyük istinatgâhlara yıkılmaz temellere dayanmaktadır. Tecrübeden geçmiş realize edilmiş bu fikir hazinesi bu irade kaynağı parola bizim ebediyen mukaddes bir enanetimizdir.

Bu emanet Türkün ebedî istiklâlinin bürhanıdır. Yaşamak istiyen şerefli milletlere kat'îdir örnektir, bu Sivas kongresiyle Türk devletinin sınıfsız ve nifaksız müsavi hukuka malik halkçı ve cumhuriyetçi temelleri atılmıştır. Yine bu kongre mukarreratı ile Türk milletinin kendi hududları içerisinde kendi hukukuna sahip ve hâkim kalarak bütün millet-

lerin İstiklâline hürmet esası kabul edilerek dabilde ve hariçte sulh esası ile ifade edilmiştir. Bu suretle yekdiğerile boğazlaşan medeniyet âlemine ülkü yolu gösterilmiştir. Sivas Kongresi 20 inci asrın şerefli hukuk menşeiini teşkil eder. Bu hukukî netice ile 1920 senesi 23 nisanında Ankarada Atatürkün başkanlığı altında Büyük Millet Meclisi teşekkül etti. Dahil ve hariç düşmanlarla dört sene mücadele ettikten sonra 30 Ağustosta düşman denize döküldü. Bu bir inhidam idi. Bu inhidamın tarakası ile mazlum bir millet hakkına sahip oluyor müstevli bir haksız bir millettten denizin ebediyetine akıp gidiyordu. Başkumandan Mustafa Kemal: Oğullarına Akdenizi hedef olarak gösterirken yalnız milletin esaretten kurtuluşunu işaret etmiyor. Garp medeniyetinin tekasüf ettiği Akdeniz medeniyetini işaret ediyordu. Türk tarihile eş olan bu medeniyet yolcusu Müdanya mütarekesi Lozana gitti. Lozanda millî şef İsmet İnönünün başkanlığı altında muzaffer olan Türk kılıcının sahipleri kapitülasyonları ilga ederek adlî, iktisadî, malî, kültürel istiklâlini de askerî istiklâlile beraber istirdad etti. Lozan muahedesi ile Türklüğün beynelmilel hukuk muvacehesinde geniş ölçüde bir istiklâl beraeti elde edildi.

Reisicümhur Atatürk; Türk milletile beraber istirdat ettiği Türk vatanında Türk istiklâline dayanan Türk Cümhuriyetini tesis etti. Bu cümhuriyet altı büyük temele istinat ediyordu.

1 — Milliyetçidir. Çünkü yalnız Türk milletine ve onun çelikten göksüne tunç reyine dayanarak kurtulmuştur. Artık Arabistan çöllerinde değil Türkiyede ve Türk içindir.

2 — Halkçıdır. Çünkü halkla beraber çalışıldı ve halk içinde çalıştı. Halk içinden doğdu.

3 — Cümhuriyetçidir. Çünkü halkla ve halkın mümessillerile ve onun yegâne müessesesi olan Büyük Millet Meclisile beraber mücadele edilmişti.

4 — Devletçidir. Türk milletine dahilî ve haricî emniyetini teminle beraber iktisadî umran ve ilerlemesini ihmal edemezdi.

5 — Lâyıktır. Türk devleti hiçbir din ve mezhebin tesisi altında değildir. Artık ne, vehhabî kabileleri gibi mezhep mücadelesine de İran ahutları gibi tarikat dellâllığı yapamazdı.

6 — İnkilâpçıdır. Altı asırlık hanedan ve müessesatı yıkarak kurtulmuş değişen ve yürüyen hayata hintibak etmiştir.

İnkilâpçı Atatürk: Fili inkilâbını kurduğu hukuk binasile tarsın etti. Atatürke göre hukuk telekkisi iskolâstik, doğmadık kaideler değil hayat ve cemiyetin realitesine uygun cemiyet nizamıdır. Ankara Hukuk fakültesini tesis ederken iskolâstik hukukçuların Türk millî mücadelesini kanun esasiye mugayiretini garip bir zibniyetle düşündüklerini izah ederek o hukuktan nefretini izhar etmiş ve yeni hukuku müessesesi olan bu fakülteyi açarken duyduğu zevk ve meserreti hiçbir teşebbüste duymadığını ifade ederek ilim önünde eğilmiştir. Türk devleti bir hukuk devletidir. Yeni harflerin kabulüle beynelmilel yazı âlemine iştirak edilerek kolayca yazmak ve okumayı öğretmiştir. Hukukta müsavâtı ilân ederek Türk kânının asırlarca geri bıraktığı mesafeyi yıldırım süratiyle kat ederek İstiklâl cephesinde bizzat dövüşen ve kanile mermi taşıyan Türk anasına lâyık olduğu hukukî, mevkiî vermiştir. Bugün 1789 inkilâbının mirasçuları olan Fransada intihap olunmak hakkı kadına verilmemiştir. Atatürkün millî hüviyeti Filen ve maddeten Türk milletinin kurtuluşunu temin eden Atatürk milletinin manevî istiklâl ve istinatgâhını da temine koyulmuştur. Türk tarihini ve Türk dilini araştırma kurumlarıyla ecnebi kültürün nüfusundan koruma yolunu göstermiş Türk tarihinin derinliklerine inerek türk milletinin medeniyete rehberliğini ve tarih kadar kıdemli olduğunu isbat etmiş Türkün manevî benliğini tarsın ve ikmal etmiştir.

Atatürkün beynelmilel Hüviyeti: Türk milletini yaratmak ve tesis etmekle şark ve garbe örnek olmuştur. Ecnebi istilâsının altında sümürge olan şarkın mazlum milletleri kurtuluş için Atatürkten ilham almışlardır. Garbın haris ve müstevli milletlerine milletlerin kardeşliğini ve medenî ilerlemenin sırrını öğretmiştir. Onun misli yoktur. O ne kartacanın ani bali ve ne Amerikanın Vaşingtonu, ne Fransanın Napulyonudur. O Türk milletinin halâşkârı beşeriyet âleminin nigâhbanıdır.

Atatürk yarattığı büyük inkilâpların mahsulü olan Cümhuriyeti Türk gençliğine emanet etmiştir.

Ziya Gökalp

HALK EDEBİYATININ YENİ ŞİİRE TESİRLERİ

Talat Öner

En eski Türk şairleri, ozanlar ellerindeki kopuzları ile toy, şolen, dinî âyinler ve yağlarda hazır bulundurlar, halktan hürmet ve saygı görürlerdi. Bunlar kopuzlarını çalar, oynar, halkı coşturan veya ağlatan şiirler terennüm ederlerdi. Türkler islâm olunca saray ve münevverler Arap ve Acem fikir ve edebiyatının tesiri altında kalmışlardır. Onları taklide heves etmişlerdir ki; bundan mücerret, sun'î ve dar bir edebiyat doğmuştu : Divan Edebiyatı ...

Büyük halk kitlesi, köylü ozanlarını unutmadı, bunların kopuzu saz, isimleri âşık olmuştur. Saz şairleri dediğimiz âşıklar ozanların asıl oğullarıdır. Saz şairlerinin koşmaları, destanları ile "Divanı Lûgatü'türk," teki ozanların metinlerini karşılaştırmak bunu kolayca isbat edecektir. Her manada millî olan halk edebiyatının eskidenberi divan edebiyatına tesir ettiği ve ondan müteessir olduğu da muhakkaktır. Biz bu birkaç makede bunlar üzerinde duracak değiliz. Birkaç makale ile halk edebiyatının yeni şiire ve genç şairlerimize tesirlerini araştırarak ve netice itibariye bu tesirin faydalı veya zararlı mı olduğunu bulmağa çalışacağız.

Bunun için her şeyden evvel kısaca halk edebiyatının hususiyetlerini tetkik edelim. Halk edebiyatının hususiyetlerini birkaç bakımdan tetkik ederek çıkarmak daha doğru ve kolay olacaktır.

A — LİSAN : Halk edebiyatında ve halk şiirlerinde işlenen lisan, halkın konuştuğu, anladığı ve sevdiği dildir. Öz Türkçe ve saf, temiz bir dildir. Bu lisan gerçi Arap ve Acem kelimeleri ile zenginleşmemiştir, fakat bozulmamış ve unutulmamış Türkçe kelimelerle doludur. Dil inkılâbımızı yaparken öz Türkçe kelimelerin çoğunu halktan ve halk edebiyatından derlediğimizi hatırlamak onun dar ve fakir olmadığını isbat eder. Halk edebiyatında sade, bozulmamış samimî ve içli halkın dili yaşamaktadır.

Bir garip ölmüş diyeler,
Üç günden sonra duyalar,
Soğuk su ile yuyalar,
Şöyle garip bencileyin.

Yunus Emre

Elâ gözlü benli dilber,
Koma beni el yerine,
Altun kemerin olayım,
Dola beni bel yerine.

Karacaoğlan

Siyah kâküllerin dökmüş,
Kızıl güllere, güllere,
Elâ gözlerini dikmiş,
İnce yollara, yollara ...
Gel sevdiğim dolaşalım,
Çamlıbellere, bellere ...

Köroğlu

B — ŞEKİL : Halk edebiyatının şekilleri tarz ve mana bakımından muhtelif isimler almaktadır. Yalnız her şeyden önce şunu söylemek lâzımdır ki; bu şiirlerin arasındaki fark sekilden ziyade besteye aittir. Bunlar çalındıkları saz, söylendikleri makam, ve hatta söylenen aşiretlere göre isimler almış ve birbirinden ayrılmışlardır.

Şekle göre: En eski Türk şiirlerinden en son saz şairlerinin eserlerine varıncıya kadar bütün halk edebiyatında "Tam parça," dört mısradan ibaret olan kıt'alardır, divan edebiyatında İrandan alınan mısra tam parçadır. Halk edebiyatının şekle göre : Mani, koşma, türkü, destan, türkmani, varsagi gibi isimler alan şekilleri vardır. Divan edebiyatının tesiri ile de mısra, beyt, mesnevî, murabba, semai, rübaî, divan, gazel, kalenderî, müstezat, ayaklı, tekerleme, ninni ve saire gibi şekiller halk edebiyatına girmiştir.

Manaya göre de: Ağıt, taşlama, hicviye, muamma, hikâye, methiye ve dinî şiir, münacat, naat, ilâhî, nefes, devriye gibi isimler alan şekiller vardır.

Vezin : Halk edebiyatında vezin, hece adedine tâbi olan parmak hesabıdır. Üçlü, dördlü, beşli ilâh On altı heceliye kadar olanları vardır. En çok yedili, sekizli, onbirli vezinler kullanılmıştır. Yalnız vezinde hece adedini kâfi görmek doğru olmaz. Ritm - iç âhenk denilen şiire bir akış ve müzik sesi veren ritmi de unutmamak lâzımdır. Dilimizin yapılışından gelen ve henüz ilmî bir şekilde tetkik edilmemiş olan bu iç âhengi elde etmedikçe heceleri sıralamak muvaffakiyet temin etmez. Divan edebiyatının tesiri ile bazı halk şairleri de aruz vezni ile şiirler yazmışlardır.

Kafiye : Halk şiirlerinde muayyen nazım bölümleri arasında âhenk bağliliğini temin eden mısraların sonlarındaki ses benzerliğine kafiye diyoruz. Kafiye'nin halk edebiyatında Türkçesi "Ayak," tır. Edebiyat bilginleri kafiye'yi, tam ve yarım diye ikiye ayırmışlardır. Halk şiirlerinde ayaklar tam ve yarım ayırt edilmeksizin kullanılır.

Karşımda salınan dilber,
Bakma beni ağlatırsın.
Beni koyup yad ellere,
Gitme beni ağlatırsın.

Şekerden şerbet ezerler,
İnce tülbentten süzerler,
İncili mercan dizerler,
Dizme beni ağlatırsın.

Boynun uzundur dal gibi,
Emsem leblerin bal gibi,
Bahçelerde bülbül gibi,
Ötme beni ağlatırsın.

Hoş çekeyim nazlarını,
Gel öpeyim gözlerini,
Kelp rakibin sözlerini,
Tutma beni ağlatırsın

Bu Kuloğlu sana kuldur,
Ta ezelden böyle yoldur,
Ya azat eyle ya öldür,
Satma beni ağlatırsın.

Kuloğlu

Ben bir seyyah Arap olsam,
Giysem karayı, karayı ...
Yitirdim nazlı yarımı,
Bulsam arayı, arayı ...

Irak yollar yakın olsa,
Her güzelde hakkım olsa,
Dostum Lokman Hekim olsa,
Sarsam yarayı, yarayı ...

Emrah'ın da okur yazar,
Hak kalemi kimler bozar,
Ayna almış perçem düzer,
Zülfün tarayı, tarayı ...

Erzurumlu Emrah

Bu iki şiirde tam ve yarım kafiye ayrılık gözetilmeden her ikisi de kullanılmıştır. Assonance'n millî zevkimizi tatmin ettiğine şüphe yoktur. Bu tarzın o kadar muvaffak örnekleri vardır ki; bunların yerinde tam kafiye dahi olsa aynı bedîî zevki tatmin etmekten başka daha fazla bir şey yapamaz. Halk şiirlerinde kafiye'ler birer mutavaat arz etmekte ve hiçbir yerde sert ve kuru bir benlik hissi vermemektedir.

Selâm verdim selânı almaz,
Selâmıma salam seni,
Akçasız pulsuz âşıkım,
Nasıl benim kılam seni?

Hupluğuna yok behane,
Gözlerin benzer şehane,
Namım çıkmıştır eihane,
Bilir cümle âlem seni ...

Nazlım sanılır gezersin,
Dertli bağrımı ezersin,
Beyaz kâğıda benzersin,
Yazarmola kalem seni?

Malım yok ki dökem saçam,
Hazinem yok ağzın açam,
Çarem budur alam kaçam,
Hep yanımda bulam seni.

Yeni bahçenin narısın,
Kırmızı gülden arısın,
Koç Köroğlu'nun yarısın,
Böyle misin bilem seni?..

Köroğlu

Güzel senden ayrılalı,
Hayli zaman oldu gel, gel ...
Bak gözümde akan yaşım,
Âbı revan oldu gel, gel ...

Böyle molur küsüp gitmek?
Seni seveni terketmek,
Haram oldu yemek, içmek,
İşim fiğan oldu gel, gel !..

Kurulu yaydır basılmaz,
Gönül yarinden kesilmez,
İ meyince dert eksilmez,
Boş kadehler doldu gel, gel ...

KUL ÂŞIK edre varmağa,
Halinden haber almağa,
Yetiş namazın kılmağa,
Seni seven öldü gel, gel ...

Kul Âşık

Bu iki şiirin bazı mısraları kafiyesiz oldukları halde ne kadar içli ve şeklin fevkinde duran bir tesiri haizdir. Bu suretle anlıyoruz ki, halk edebiyatında beşerî lirizmin taşkınlığındaki badiî ruh şekli eriterek onu ikinci plânda düşünmüş olmasa bile mutlak bir otorite olarak kabul etmemiş ve ondan istiane ihtiyacına düşünmemiştir. Halk edebiyatında şekle ait hususiyetleri kısaca tetkik ettik. Gelecek makalemizde manaya ve mevzuatı dair olan hususiyetleri tetkik ettikten sonra yeni şiirlerle karşılaştırmalar yaparak tesirleri araştıracağız

BUNDAN SONRA

— «Ya ben ağlamayım, kimler ağlasın ?..» —

Tahir Hayrettin Tolga.

Evren ağlasın, Temiz ağlasın, Yalın ağlasın, Alev ağlasın. [*]
Yavru ağlasın, ana ağlasın, baba ağlasın ..
Kuş ağlasın, su ağlasın, yaprak ağlasın ..
Yiğit ağlasın, yâr ağlasın ..
Düğün ağlasın, dernek ağlasın ..
Çoban ağlasın, kaval ağlasın, davar ağlasın ..
Ocak ağlasın, sofrâ ağlasın ..
Gönül ağlasın, yürek ağlasın ..
Kitap ağlasın, kalem ağlasın ..
Fikir ağlasın, sanat ağlasın ..
Yer ağlasın, gök ağlasın ..
Dost ağlasın, düşman ağlasın ..
Bayrak ağlasın, Vatan ağlasın, Millet ağlasın ..
Tarih ağlasın, ecel ağlasın, Tanrı ağlasın ...

* *

Bundan sonra :

Güneş, her sabah titriyecek : Ateşim söndü, diye ...
Ay, her akşam dövünecek : Benzim sarardı, diye ...
Yıldızlar, her gece hıçkırarak : Yolumuzu şaşırdık, diye.
Rüzgârlar, inliyecek : Hızımız azaldı, diye ...
Dalgalar, feryat edecek : Boyunuz kısaldı, diye ...

* *

Dağların heybeti, kayaların sarplığı, uçurumların dehşeti
örneksiz kaldı ..

Kartalların uçuşundaki, aslanların dövüşmesindeki, dalgaların atılışındaki asalet neye benzetilecek?.

Bulutlar niçin ağhyacak?. Çiçekler niçin açacak?. Bebekler niçin gülecek?..

Hayır,

* *

Bundan sonra :

Güzel toprağımız, O'nu bağrına bastığı için, çiğnetilmeyecek !..

[*] Evren, Temiz, Yalın, Alev : dört çocuğumdur.

ONLAR

Sokrat, ruhundan kopan ahenkli sese uydu,
Belki İsa, çarmıhta en büyük zevki duydu,
Göge merdiven kurdu: Mansur darağacından,
Nesimi sen korkmadın biz yandık da acıdan.

* * *

Ruhlarında tutuşan imanın güneşinde,
Yanarak can verdiler bir ülkünün peşinde,
Onlar ki her gönülde bir ayrı taht kurdular,
Ve ruhlara Güneşin ışığını vurdular.

Necdet Şenel

Yangın rengindeki bayrağımız, O'nu direğine çekildiği
için, indirilmeyecek !..

Sert havamız, O'nun kokusunu içtiği için zehirlenmeyecek!
Mavi göklerimiz, O'nun gözlerine benzediği için, karar-
mıyacak !..

* * *

Evet,

Bundan sonra :

Kitaplarımız, O'nun adı ile başlayacak ..

Türkülerimiz, O'nun temposuyla söylenecek ..

Ninnilerimiz, O'nun vasiyetini anlatacak ..

Ve güzellerimizin gönlünde O'nun büyü, yiğitlerinin
yüreğinde O'nun tılısını yaşıyacak ...

* * *

Bundan sonra :

Damarlarımızın atışında O'nun nabzını duyacağız ..

Gözlerimizin bakışında O'nun alevi parlayacak ..

Tek ölçümüz, O'nun adıdır !

* * *

Ve bundan sonra :

Biribirimizi, O'nun sevgisiyle seveceğiz; ve biribirimize
saygımız, O'nun sevgisiyle ayarlanacak !.

İKİ ROMAN VE İKİ DEVİR

TAHSİN SAYGUNİŞİK

II —

İntibah, o zamanki içtimai muhitin tamamen aksi değildir.
Ali beyin içinde yaşadığı muhit, çamlica, zamanın hâkim
âdetlerinden her hangi biri... Bunların üzerinde durarak, ro-
manda canlı olarak yaşatılmamıştır.

Mai ve siyah, genç şair, romantik bir adamın başından
geçen aşk ve hadiselerin romanıdır. İntibah hayatı realitele-
riyle içine sindirmemiş toy, romantik, bir zengin aile çocu-
ğunun başından geçen aşk ve hüsrânların hikâyesidir.

İntibahta, o zamanın âdetleri, içtimai verimleri hakkında
pek az malûmata sahip olabiliyoruz. Onun içindir ki;
intibah, yalnız hareket haline inkılâp etmiş bir vak-
adan, ve bu vak'alar içinde de insanların birer kukla gibi
muharririn arzusu ve çile, oynasmasından ibaret kalmıştır.
Muharrir her şeyden önce vak'aya ve faciaya ehemmiyet ver-
miş, bütün kabiliyetlerini bu noktada toplamıştır.

Halbuki Mai ve siyah o zamanın içtimai muhitini vasıfları,
karakterleri, hayat bütünlüğü ve insanlarıyla, müdahalesiz
realitelerin hududunu aşmadan canlandırmaktadır. Gazetecilik,
gazeteci, ve matbaa romana geçmiş, o zamanın realiteleridir.

Kelime ve cümle daha umumileşerek diyebiliriz ki dil
itibarıyla olan tekâmül, diğerlerine nazaran daha azdır.

İntibahta Arapça ve Acemce kelimeler çok kullanılmıştır.
Muhakkak ki bu romanın yazıldığı sıralarda dilimizin temiz-
lenme ve tekâmül işi genişlemiş, verimli bir hale gelmemiştir.
Bundan dah çok sonraları bile bu iş lâzım olduğu şekil-
de yapılmış değildir .. Meseleye gelelim, buna mukabil Mai
ve Siyah da bol bol Arapça ve Acemce kelimelere ve ter-
kiplere raslamaktayız ki bu da yukarıdaki fikrimizi tesbit
eden bir vakıadır.

Şu halde (lisan-dil) itibarıyla bu iki roman arasında kat'edilen
mesafe pek o kadar geniş değildir. Yalnız bu iki roman ara-
sında cümlelerin bünyesine ait bazı ayrılıklar mevcuttur. İnti-
bahda cümleler, ummadığımız bir yerde ve anda birdenbire

kesiliyor Noktasızlık cümlelere, bugünkü okuma prensiplerinin intibak edemeyeceği bir mahiyet vermektedir. Belki bu muharrirle kari arasında mutlaka mevcut olması icabeden fikir ve anlayış birliğini de bozacak kadar ileri gidebilir. Yalnız kitapta işaretlerin böyle garip bir surette kullanılışı ifadeyi bittabiî bozmaktadır.

Mai ve siyaha bu noktadan bakarak böyle hatalara ve yahut ta başka türlü söyleyelim, bu nevi ifade şekline rastlamayız.

Yine intibaha dönelim: bu romanda görüşler ve düşünceler tamamiyle ferdidir. Bildiğimize, ve fikrimize göre bir san'at eserinde en baş gaye içtimaileşmektir. Muharrir mümkün olduğu kadar şahsî tehassüslerinden, içtimâî tehassüslere yükselecektir. Bunun içindir ki intibah kusurlu saydığım bir ahval içinde, ferdi duygularla içini doldurmuştur.

Mai ve siyaha gelince: Vaziyet hiç te böyle değildir. Burada duygu ve tehassüslerle birlikte görüşler ve telâkkiler de içtimâidir

İntibah da ruh tahlilleri gözükmeyiz. Vakıa her romanda mutlaka ruh tahlilleri yapmak lâzım gelmez. Fakat tahlil hadiseleri realize eden, onları fikirleştiren ameliyedir. İntibah yalnız fiil ve hareket halinde onun hassaslarına da hakkile sahip bir roman değildir. Fiil ve hareket halindeki romanlar da kompozisyon değişik kıymetler, alabiliyor. Gerek tasvir gerek tahlillerde olsun hareket unsuru da mevcuttur. İntibah bu nevi romanlara da pek benzemez. Ruh tahlilleri şahısların karakterlerini vermek bakımından mühim bir unsurdur. Her hareketin muhakkak ruhî bir efüleye dayandığını bildiğimiz için, ruh tahlilleri roman için lüzumludur. Fakat bu umumî bir hüküm değildir.

İşte romanda ruh tahlili kullanmak bakımından da iki roman yekdiğerinden ayrılmaktadır.

İki romanı umumî bir çerçeve içinde mutalâadan elde ettiğim neticeler bunlardır. Maksadın, iki muharririn gerek şahıs ve gerek eserlerini benzerleri arasından ayırarak devir itibarıyla mütalâa ve bir tekâmül meselesini iki devir içinden seçilmiş iki romanla ifadeden ibarettir

KIZIMA MEKTUP

Tolga.

Kızım, Evren,
İsterim ki, hayatın şen,
Ve bahtiyar geçsin;
Hem de çevren,
Senin varlığından dolu dolu içsin

Suratını asma;
Çürük tahtalara basma;
Sırtında ister basma,
İster tafta olsun:
Senin gönlün ipek ve çiçek dolsun ...

Sesin,
bağzan bülbülleri

andırırsın;

Ve gülleri

kıskandırırsın ..

Bağzan da

kartallara örnek örnek haykır !

O zaman, ağır

ve dokunaklı konuş,

korkma !

Başı bozuklar,

Sema gürlüyor,

desin;

Kendi devirleri içindeki kıymetleri artık çizilmiş bulunan iki roman kendi sahalarında biri başlangıç diğeri de kısmen sonlara örnek olabilirler.

Namık Kemal'in, intibah romanının, saydığım kusurlara rağmen, edebiyatın her şekli ve nev'i ile uğraşan ve her sahada eser veren bu büyük adamın, zamanında yarattığı bu eser, devrinin kıymet biçilmiş devrinin çok okunmuş ve sevilmiş bir eseri olduğunu da hatırdan çıkarmamak lâzımdır.

R U Y A

Sabahın başında kara gölgeler,
Uzanır, şeklölür, kaybolur gider.
Kimbilir ömrümden kaç gün sürükler,
Ümidim, duyduğum bir rüya olur.

Karşı ufuklardan akan bulutlar,
Tasaya boğduğu kalbimi yorar..
Uzanır kafamda sonsuz yarınlar,
Gördüğüm, umduğum bir rüya olur.

Hakkı Sayın

Fakat, içi yoluklar,
senden yıldırım yesin !..

Yaşamayı yudum yudum iç;
Yudum yudum yaşa ..

Bozgundan,
bozguncudan ürkme;

Kuzgundan
sakınma
ki gelsin devlet başa !.

Kan
mı kusuyorsun?

Ne susuyorsun :

Kızılık şerbeti içtim, de;

Kahkahaya kaftan,

ıstıraba kefen biçtim de !.

Kızım, Evren,

Suratını asma;

Çürük tahtalara basma ..

Sırtında ister basma,

İster tafta olsun .

Senin gönlün ipek ve çiçek dolsun ...

DENİZLİDE ARİFE

Burhan Saraccoğlu

Senede iki defa gelenî din bayramlarından ramazan ve kurban bayramlarının arife günleri, Denizlide eskidenberi, an'anevî bir gün, ölmüşleri anma günüdür. Bilhassa Denizlinin yerli ahalişi daha arifeden birkaç gün önce aileden, ölmüş olanların kabirlerini ziyaret etmek için hazırlığa başlarlar. O günün, yani arife gününün sabahında kabristana giden yolun iki tarafında köylülerin koparıp getirdikleri mersindalları demetler halinde, satılmak üzere yığılmağa başlar. Hemen hemen şehir nüfusunun yarısı, teker teker, veya ailece bu mersindalları ve çiçek demetlerini alarak efradı ailesine aid kabirlerin başına toplanırlar.

Mersin dalları ve çiçekleri kabrin taşı, yahut ta toprağa korlar, dağıtırlar, mezarın bozulup bozulmamış olduğu, zamanın kabir üzerinde tahriplerinin derecesi yoklanır, icap eden yerler, şahsî düzeltmeden, umumî tamire kadar varır..

Sonra, ölünün, mezarın başında fatiha okuyarak, aramızdan sonsuzluğa giden fanilerin istirahatı ruhu için dualar edilir. Fazlaca hassas olanların, gerek hissiyatını zaptedemeyenlerin kelimeler ve sayhalar halindeki iniltileri, gerekse zaptedilemeyip gözlerden boşanan teselli damlaları, toprağın taşların ve çiçek ve mersinlerin üzerine damlar. Ölülerin hatıraları gözlerde ve gönüllerde canlandırılır. Uzun uzun anılırlar. Bazı ihtiyarlar, bir ağacın altına çömelerek, kur'an okurlar .. Mezarlığın lâyetenahiliğe uzanan ufkunda bu yankı, inanlı, duygulu ihtiyarların sesleri de yavaş yavaş doğın ve kaybolanlar gibi onlar da kaybolurlar.

Halkımızın, yıllardır, yüz yıllardır, nesilden nesile intikal eden bu adeti ne kadar yerindedir. Çünkü ölenleri unutmak, onları anmak işini ihmal Türkün harcı değildir. Yabancı devletler hemen her sene kafileler halinde gelerek, Çanakkaledeki ölümler dünyasını ziyaret etmektedirler.

Nerede kaldı ki; Türkün en eski bir âdet ve an'anesi olan, bu ölümleri anma işi onun hatıra hürmet duyguları dısında kalacaktır.

Denizlinin eski âdetlerini pek yakından tanıyan bir dos-

SARMAK DUYGUSU

Gül bakışın ölmeden ne ölür akşam üstü ...
Fidanlar, fidanlara sarılır, rüzgâr eser,
Köpükler, köpüklerle öpüşür akşam üstü ...

Toprakların yüzünden ateşi emerken su,
Gündüzlerin ardından akar tatlı geceler;
Doğar içerimde o, seni sarmak duygusu ...

T. Saygunışık

tum bana, kabre çiçek ve mersindalı koymanın manasını şöyle anlattı: "Ben seni ziyarete geldim ey ruh, fakat ne yazık ki; seni bulamadım. İşte şu çiçek ve yeşilliklerle sana karşı olan duygularımı, sevgi ve saygılarımı beraber bırakıyorum .."

Bu Türkün büyük ölülerine gösterdiği, hatta, biraz da dünyaca yapılan bir saygı işidir. Meselâ, Atatürk'ün ölümü yıldönümünde onun hatıra, hayat, yaptıklarını öne koyarak ihtifaller yapıyoruz. Bu da, eski Türk âdetlerinin devamından başka nedir ki !.

Çünkü biz, hakkı seven, iyiliği ve büyüklüğü unutmıyan, hatıraları ve iyi geçmişleri azız sayan btr milletiz. Her yıl, 30 Ağustos'ta Dumlupınarda yaptığımız anma töreni de bunlardan biridir. Arasıra, kumandanlar, şairler, sanatkârlar hakkında da yapılmaktadır.

Bu, ölüyü, mezarlığı, geçmişlerimizin mekânlarını ziyareti bir gerilik sayanlara rastliyabiliriz. Fakat bu nekadardır tuhaf ve saygısız bir zihniyettir.

Denizli'de kurban bayramının arifesinde de şu şekilde âdetler vardır :

Hayata, henüz yeni atılmış şahıslar, kendi kazançlarıyla aldıkları ilk kurbanı yaldızlı teller, sırma işlemeli çevreler, mendiller süsliyerek, boynuzlarına elmalar takarak sokaklarda gezdirirler ... Yeni nişanlılar, nişanlılık devresinde iken araya kurban arifesi girerse erkek, kız tarafına, yine arife günü süslü bir koç gönderir.

Denizli'nin mahallî âdetlerinden olan, arife günlerine has işleri, kısaca buraya hülâsa etmeğe çalıştım.

İÇİMDEKİNE MEKTUP

Talât Öner

Belki senden ayrılalı uzun zaman olmadı, fakat bana çok vakit geçti gibi geliyor. Ömrüm daima gurbette ve hasretle geçecek sanıyorum.

Sen o kadar uzakta ve o kadar içimdesin ki zaman ve mesafeyi ermiş, kaybolmuş buluyorum. Sensiz geçen günleri yaşanmış olarak saymam fakat acaba hiç sensiz bir gün geçirdim mi ne gezer.

Sen bütün güzelliklerinle gönlümdesin, ruhumun içindesin güzelim, ruhumun tâ içinden bana gülüyorsun, ve ben ağlamak istiyorum.

Sen neredesin rüyalı gecelerimin mavisini. Neredesin hülâyalı akşamlarımın rengi. Bulutlurın içinde ufukların ufkunda mısın. Sevgimin incisi, gözlerimi kapayınca yanımdasın, elimi uzatınca uzakta.

Dalgın bakışlarım bakışlarınla karşılaşılıyor, daha iyi görmek isteyince yoksun uzaklarda, uzakların uzağında, yabancı ülkelerde misin. Göklerde misin yerde misin. Biliyorum ve görüyorum ki; gönlümdesin, içimdesin, içimin en içinden bana gülüyorsun ... Kokunu duyuyorum, o yasemin kokusu ile uyuyorum. Gül rengini görüyor, dünyanın en tatlı, en güzel sesini dinliyorum.

Sevgilim, senin kokodu duymayınca, billür sesini işitmedikçe güzelliklerden birşey anlamıyorum. Güzel, sevimli, iyi ne varsa hep senindir. Güzellik rengini senden, kokusunu senden, bütün inceliklerini senden almadıkça nekadardır bayağı ve çirkin oluyor. Bana, seni hatırlatmıyan her şey boş ve manasız.

Başımda dinmiyen bir ağrı var. Hastayım, hem çok hasta ... Beyaz ellerinin saçlarımın arasında gezindiğini duysam, ince, uzun parmaklarının başıma temasını hissetsem bu ağrı dinecek, iyi olacağım. İçim yanarken soğuktan titriyorum. Bulutlar arasında dolaşıyor, nihayetsiz boşluklarda yüzüyorum. Geniş maviliklerin ötesinde bembeyaz bir hayal gibi sen varsın. Sana doğru atıldıkça benden kaçyorsun. Adın dudaklarımın arasında, sunam, hayalin gözlerimin içinde ...

Dün gece seni rüyamda bir kameriyede yakaladım. Ol-

U Y K U M

Benim yanan başıma yağarken göklerden kar,
Hayalden sütunlarla boyverilmiş saraylar,
Ve nice dünyalara götürür beni uyku...

Soluk dudaklarımı hasretin tadı yerken,
İztirap duyuşumda genişlemiş eserken,
En mutlu şafaklarla kalbimi bürür uyku...

Tahsin Saygunışık

gun bir narın kırmızı çatlağından kanımı emer gibi, şeker
gibi dudaklarından öptüm. Ham bir meyva kekreligi ile ağ-
zımı büzen, gönlümü üzen bu öpüşle titredim. Gençlik ve
bahar kokuları kadar serhoşluk veren, başımı döndüren bu
buse beni bir sevda âlemine uçurdu. Bir ateş gibi kızıl, du-
daklarından dudaklarıma, oradan yanan damarlarıma bir
alev geçti. Seni öptüm, kızıl ufuklardan renk alan alev du-
daklarından, seni öptüm.

Seni öptüm : Buğulu salkımları beyaz dişlerimle ezer
gibi' sıcak bir yaz günü serin sularda yüzer gibi, bahar ye-
liyle yaylada, çamlıklarda gezer gibi.

Seni öptüm : Bir portakal şurubu içer gibi, tatlı bir bay-
gınlıkla kendimden geçer gibi.

Altın saçlarınla nefis bir nerkis gibiydin. Bir sis gibi tül-
ler sarınmış, güller kadar muattar, sunam, bir an nar gibi
dudaklarından, bir yıldız akar gibi, bir şimşek çakar gibi
sadece bir an yanar ve yakar gibi seni öptüm, kar gibi
sunam ...

Rüyalarımın incisi, günün ağırlığını, hayatın yükünü hafif-
leten sana kavuşmak ümididir. Şiir renkli ümidim, sana, şi-
irlerin şiirine, sevgimi hülyadan bir buket şeklinde sunuyor,
rüyama dönüyorum.



Halkevlerinde çıkan Dergiler

<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>	<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>
Adana	Görüşler	Gireson	Aksu
Afyon	Taşpınar	Isparta	Ün
Amasya	Yeşil Irmak	İzmir	Fikirler
Antalya	Türk Akdeniz	Kayseri	Erciyes
Artivin	Çoruh	Konya	Konya
Bafra	Altın Yaprak	Manisa	Gediz
Balıkesir	Kaynak	Mersin	İçel
Burdur	Burdur	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Çorum	Çorumlu	Niğde	Akpınar
Denizli	İnanç	Niksar	Ülker
Diyarbakır	Karacadağ	Trebzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	H. B. Hb.	Sivas	4 Eylül
Erzurum	Ata yolu	Urfa	Ocak
Eskişehir	Halkevi	Yozgat	Bozok
Gaziantep	Başpınar	Zonguldak	Kara Elmas

Fiati - 10 - kuruştur.